දළදා පෙරහැරේ අන්තර්ගත හා මධ්‍යකාලීන සමාජ ව්‍යුහය

උදා හෙට්ටිගේ

මානව සමාජ අධ්‍යනයේ දී නිසැකයෙන් ම ''සංස්කෘතිය'' යන සංකල්පයට අද්විතීය ස්ථානයක් හිමි වේ. සමාජ සංකීර්ණත්වය තීව්‍රවත් ම මෙය තව දුරටත් විකාශනය වී ආකල්ප, සංකල්ප, ක්‍රියාකාරකම් ආදී වශයෙන් පුළුල් පරාසයක ගලා-යනු පෙනේ. මානව විද්‍යාඥයකු වූ ඊ. බී. ටයිලර් ගේ අදහසට අනුව ''සමාජයේ කොටස්කරුවකු වශයෙන් මිනිසා විසින් ඇති කරගන්නා වූත්, ලබාගන්නා වූත්, දැනුම, විශ්වාස, කලා, ඥානයත්, සදාචාර ධර්ම ආශ්‍රිත දැනුම හා වෙනත් එබඳු බොහෝ හැකියාවන් ගේ සමස්ත සංස්කෘතිය ඔහු ගේ අදහසට අනුව සංස්කෘතිය යන්න සමාජමය උරුමයක් ලෙස තවත් ලෙසකින් අර්ථ නිරූපණය කළ හැකි ය.

සංස්කෘතිය හා සමාජය අතර හැම විට ම සහසම්බන්ධතාවක් පෙන්නුම් කරයි. මෙය සෑම සංස්කෘතියකට ම පොදු ධර්මතාවකි. විවිධ මානව සමාජ සතු සංකල්ප, සාරධර්ම හා ක්‍රියාකාරිත්වයන් දෙස බලන විට සංස්කෘතික අනන්‍යතාවන් පවතින බව පැහැදිළි ව පෙනේ. එසේ ම ඕනෑ ම සමාජයක අඛණ්ඩ ගලායෑම සිදු වනුයේ ඒ ඒ සමාජයට ආවේනික වූ සංස්කෘතික රටාව රඳවාගත හැක්කේ එම සමාජයට ආවේනික සංස්කෘතික රටාව තුළ යි. ඒ නිසා ම සංස්කෘතිය යන සංකල්පය පිළිබඳ ව විවිධ වූ නිර්වචන ඉදිරිපත් වී තිබේ. මේ හැම අර්ථ නිරූපණයක ම කුමන හෝ සුවිශේෂිතාවක් ගැබ් වී පවතී. මෙහි දී මා වඩාත් අවධානය යොමු කරනුයේ භෞතික සංස්කෘතිය කෙරෙහි ය. අදහස්, උදහස්, සාරධර්ම ජනවිශ්වාස බැහැර කිරිමක් මෙයින් අදහස් නො කෙරේ. සාරධර්ම, අදහස්, උදහස් ආදිය අතර බොහෝ විට දක්නට ලැබෙනුයේ සංස්කෘතික ගැටීම්වලට වඩා වෙනස්වීම් හා

නවීකරණය. මෙසේ දේශීය හෝ කලාපීය වශයෙන් බිහි වන්නාවූ මූලික සංස්කෘතික හර පද්ධතීන් සහමුලින් ම වෙනස් වන්නේ කලාතුරකිනි. එහෙත් එකී මූලික සංස්කෘතික හරය තුළ හට ගන්නාවූ නව සංස්කෘතිකාංග ඒ සමග සම්මිශ්‍රණය විය හැකි වුවත්, එහි මුල් ස්වරූපය හෝ ආකෘතිය පිළිබඳ ව යම් අදහසක් ලබාගත හැකි ය. සමාජානුයෝජනය, සමාජ සංයෝජනය, නව ආකල්ප හා විවිධාකාර වූ සමාජ ආක්‍රමණ, මෙකී සංස්කෘතික හර පද්ධතීන් ගේ දෙදිරීම් හෝ විචල්‍යතාවන් කෙරෙහි දැඩි බලපෑම් ඇති කළ හැකි ය. මෙය තවත් විධියකින් කිව හොත් සංස්කෘතික සම්කර්පණයයි.

මෙහි දී අවධාරණය කරනුයේ ඉහත දැක්වූ පරිදි මූලික සංස්කෘතික රාමුවක් තුළ වෙනස්කම් හා නවීකරණයන් දක්නට ලැබෙන්නා වූ, එහෙත් මූලික ගුණාංග තව මත් සුරැකි ව පවතින වැදගත් සංස්කෘතිකාංගයක් වන දළදා පෙරහැර හා තත්කාලීන සංස්කෘතිය පිළිබඳ ව යි. මේ කාරණයේ දී ප්‍රධාන අරමුණ ලෙස තිව්‍ර කොට දැක්වීමට උත්සාහ කරනුයේ මහනුවර රාජධානි සමයේ ඇති වූ බෞද්ධාගමික ප්‍රබෝධය තුළ සහ රාජ්‍ය අනුග්‍රහය තුළින් බිහි වූ තත්කාලීන දළදා මහ පෙරහර හා බැදී පැවති සමකාලීන සංස්කෘතික හා සමාජීය ලක්ෂණයන් කෙතෙක් දුරට එතුළින් නිරූපණය වී ද යන්න අවධාරණය කිරීම යි. මෙය වඩාත් වැදගත් වන්නේ දීර්ඝ කාලයක් තුළ අඛණ්ඩ ව පැවතෙන්නාවූ මෙම උත්සවය තුළ තත්කාලීන සංස්කාතික හර පද්ධතීන් යම්තාක් දුරට තව මත් ආරක්ෂා වී පැවතීම නිසා ය.

''පෙරහැර'' යනු "පරිහාර" ශබ්දයෙන් ජනිත වුවෙකි. අවධානය, රැකබලා-ගැනීම, සැලකිල්ල, වරප්‍රසාදය, උදාරත්වය යන අර්ථ ඉන් ගම්‍ය වන බව පෙනේ. එනම් ''ආභරණයක්'සැරසීමට ගන්නා, ද්වජ, කලස් ආදි භාණ්ඩ පිරිවර යන අර්ථයෙන් ඉදිරිපත් කරනු පිණිස, පැරණි සිංහල ප්‍රකරණයන්හි යෙදී ඇති බව සුමංගල ශබ්ද කෝශයෙහි පෙන්වා දී ඇත. (සුමංගල ශබ්දකෝශය ; 1963, 601) මේ අරුතින් පූජනීය උතුමකු හෝ වස්තුවක් සඳහා කෙරෙන කවර පූජාවක් හෝ සත්කාර්යයක් වුව ද ''පෙරහැරක්'' ලෙස අර්ථ නිරූපණය කළ හැකි ය. පෙළට යාම යන අර්ථය ද මීට යෙදී ඇත. කොඩි සේසත් ආදිය රැගෙන නැට්ටුවන් ඇතුන් ආදීන් පෙළට ගොස් විදි සංචාරය කරවීම පෙරහැර යනුවෙන් පැවැත්වූ පූජා විධිය යි. අපේ වංශකථාවලට අනුව විජය රජ සමයේ සිට ම පෙරහැර පැවැත්වීමේ සිරිත පැවති බව ප්‍රකට කරුණකි. විජය

රජු විසින් පඩු රජු ගේ දුව, පෙරහැරින් රැගෙනවුත්, අභිෂේක කළ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. (මහාවංසය, 1959 7: 72), දන්ත ධාතූන්වහන්සේ ක්‍රි.ව. 4 වන සියවසේ දී මෙරටට වැඩම කරවීමෙන් පසු එහි පූජනීයත්වය ජනතාවට ප්‍රදර්ශනය කිරීම සඳහා පෙරහැර පැවැත්වීමට හුරුපුරුදු වූ බව නිගමනය කළ හැකි ය. බාහිර ආමිස පුදපූජා විධිවලට වඩා ප්‍රතිපත්තියට මුල් තැනක් දිය යුතු ය යන සංකල්පය බෞද්ධ මූලාශ්‍රයවල දක්වා තිබුණ ද (අංගුත්තර නිකාය, 1, 1906, 55) බුදුසමයේ පැවැත්ම උදෙසා පුදපූජා, වත්පිළිවෙත්, පෙරහැර, උත්සව ආදිය අවශ්‍ය වූ බව කාලීන ජන විඥානය තුළින් පැහැදිලි වේ. ක්‍රි.පූ. 3 වන සියවසේ ඉන්දියාවේ රජ කළ ධර්මාශෝක රජතුමා ද, සර්වඥ ධාතූන් වෙනුවෙන් පෙරහැර පැවැත්වූ බවට එතුමා ගේ ලෙන් ලිපිවලින් සාධක ලැබේ. පාටලීපුත්‍ර, ඉසිපතන, ලුම්බිණි, කුසිනාරා, ප්‍රයාග, සාංචි වැනි ස්ථානවල ඇසළ මාසයේ දී පෙරහැර පැවැත්වූ බවට සාධක ඇත. (තෙන්නකෝන්, විමලානන්ද, 1964, 72). මේ අනුව ඉන්දියාවේ මෙන් ම ලංකාවේ ද පෙරහැර පැවැත්වීමේ සංකල්පය අඛණ්ඩ ව පවත්වාගෙන ආ බවට සාධක තිබේ. ක්‍රිස්තු වර්ෂයෙන් 5 වන සියවසේ දී ඉන්දියාවට පැමිණි චීන ජාතික ෆාහියන් හිමි ද, ඔහු දුටු දළදා පෙරහැර පිළිබඳ විස්තරයක් දක්වා ඇත. (Fa-hi-EN; 1886) අනුරාධපුර යුගයෙන් පසු ව ද දළදා පෙරහැර පැවැත්වීමේ චාරිත්‍රය සමාජයේ මුල් බැසගෙන තිබූ බව අප ගේ වංශකථාවලින් පැහැදිලි වේ. පොළොන්නරුවේ රජ කළ මහා පරාක්‍රමබාහු යුගයේ දී ද දළදා පෙරහැර පැවති බව සඳහන් වේ. (මහාවංසය. 1959, LXXII; 200-206) ශ්‍රී ලංකාවට කීර්ති ශ්‍රී මේඝ රජු සමයේ දී, ඉන්දියාවෙන් වැඩම කළ දළදාව කිසිදු සංඝාරාමයක විසූ භික්ෂූන් වහන්සේලාට භාර නොදී රජ මාළිගයට සම්බන්ධ ගොඩනැගිල්ලක තැන්පත් කොට තුබූ බව නොරහසකි. අනුරාධපුර යුගය අවසාන වන විට දළදා වහන්සේ රාජ්‍යත්වයේ සංකේතය බවට පත් ව තිබිණි. මේ නිසා මහනුවර යුගය දක්වා ම දළදාව රජතුමා ගේ මාළිගාවට සම්බන්ධ ගොඩනැගිල්ලක තැන්පත් කොට තුබූ බව පැහැදිලි ය. පොළොන්නරු සමයේ දී පළමුවැනි විජයබාහු, පළමුවැනි පරක්‍රමබාහු, නිශ්ශංකමල්ල යන රජවරුන් දළද පෙරහැරවල් පවත්වා ඇත. දඹදෙණි යුගයේ දෙවැනි පරාක්‍රමබාහු රජතුමා ද දළදා මැඳුරක් තනවා, දළදා පෙරහැර පැවැත්වූ බව දඹදෙණි අස්නෙන් පැහැදිලි වේ. (දඹදෙණි අස්න; 1971,8) එසේ ම කුරුණෑගල රාජ්‍ය සමයේ දී හතරවන පරාක්‍රමබාහු රජු දළදා පෙරහැර පැවැත්වූ බව පැහැදිලි ය. (දළදා සිරිත ; 1949. 50-52) මේ අනුව දේශපාලන අස්ථාවරභාවයක් පැවති යුගවල හැරුණු විට අඛණ්ඩ ව දළදා පෙරහැර පවත්වාගෙන ආ බවට සාධක තිබේ. ලංකාවේ

අවසාන රාජධානිය වන මහනුවර සමයේ දී ද ඇසළ පෙරහැර ඉතා දියුණු අන්දමින් පැවති බව පැහැදිළි ය.

මහනුවර ඇසළ පෙරහැර පිළිබඳ ව තොරතුරු දක්වෙන සාධක කිහිපයකි. විශේෂයෙන් ම රොබට් නොක්ස්, ජෝන් ඩේවි යන විද්වතුන් මෙහි අරමුණ හා ස්භාවය පිළිබඳ ඔවුන් ගේ පර්යේෂන කෘතිවලින් කරුණු දක්වා තිබේ. කෙසේ වුව ද සමස්තයක් ලෙස ගත් කල එය ආරම්භ වනුයේ සතර දේවාලයන්හි කප් සිටුවීමෙන් අනතුරු ව ය. කප් සිටුවීම යනු කිරිගසක අත්තක් කපා එය පවිත්‍ර කොට දෙරියන බැගින් වූ කැබලි 4 ක් කපා එහි කැබැල්ලක් බැගින් නාථ, විෂ්ණු, කතරගම හා පත්තිනි දේවාලයවල සිටවනු ලැබීම යි. මෙසේ කප් සිටුවීමට පෙර දළදා මාලිගයේ දෛවඥවරයා ලවා ඒ සම්බන්ධයෙන් වන ශුභ වේලාව සොයා ගනු ලැබේ. මේ සඳහා දියවඩන නිලමේ මූලිකත්වය ගනී. ඉන් අනතුරු ව දියවඩන නිලමේ ගම් දහසේ ගම්පතිවරුන්ට පෙරහැර පැවැත්වීමට නියමිත ශුභ වේලවන් දන්වා යවනු ලැබේ. ඒ අනුව ඉහත සඳහන් කළ කප් සිටුවීම කරනු ලැබේ. ''කප'' යනුවෙන් අදහස් කරනුයේ සශ්‍රිකත්වය, සමෘද්ධිය ළඟා කරගනීමට කරනු ලබන සංකේතාත්මක උත්සවයකි කප් සිටුවීම් සිංහල සමාජය තුළ ''කිරිවලින්' සංකේතවත් වනුයේ ශුභ නැකත හා සශ්‍රිකත්වය පිළිබඳ අදහසකි. මෙසේ කප් සිටුවීමෙන් අනතුරු ව දින පහක් කුඹල් පෙරහැර නමින් දේවාලය පෙරහැරවල් ද, තවත් දින පහක් රන්දෝලි පෙරහැර නමින් දක්වන පෙරහැර ද සිදු කෙරේ. කුඹල් පෙරහැරේ දේවාභරණ ගෙන යන අතර රන්දෝලි පෙරහැරේ දළදා කරඬුවේ අනුරූපයක් ගෙනයනු ලැබේ.

මේ අනුව ආරම්භ වන ස්ථානයේ සිට අවසානය දක්වා ම වන ක්‍රියාදාමයන් පිළිබඳ පර්යේෂණ කරන විට පැහැදිළි ලෙස ම මෙම සමාජ ක්‍රමය තුළ පැවති පූජා සංකල්ප පිළිබඳ අදහසක් ලබාගත හැකි ය. විශේෂයෙන් ම සෞභාග්‍යය හා සත්කාරය බලා පොරොත්තුවෙන් සතරවරම් දෙවිවරුන් වන්දනය කිරීමෙන් දැඩි දේව භක්තිය හා දේව විශ්වාසය හා ඇදහිලි ක්‍රම පිළිබඳ ව ප්‍රභූ පන්තිය තුළ පැවති ගෞරවය පැහැදිළි ව පෙනේ. දියවඩන නිලමේ විසින් පෙරහැරේ මූලිකත්වය ගනු ලැබේ. ඒ සඳහා ඔහු තුළ තිබෙන දැඩි විශ්වාසය මෙම කාර්යන්ගෙන් වඩා තිව්‍ර වේ. එසේ ම නැකැත් බැලීම, දළදා මාළිගය පිරිසිදු කිරීම, එහි වියන් බැඳීම ආදී මූලික අවස්ථා මෙන් ම, කප් සිටවීම, දිය කැපිල්ල, කුඹල් පෙරහැර, රන් දෝලි පෙරහැර ආදිය ඊට ප්‍රථමයෙන් සිදු සිදු කිරීමෙන් සංස්කෘතිකමය සාරධර්ම හා වත් පිළිවෙත් නිසි ලෙස සිදු

කිරීමෙන් ලබන ආධ්‍යාත්මික තෘප්තිය ඔවුන් ගේ ඇදහිලි හා විශ්වාස තව දුරටත් පූර්ණය කරයි. සාම්ප්‍රදායික ජන ඇදහිලි වලට ගරු කිරීමේ ක්‍රමය උඩරට සමාජයේ ප්‍රභූ පිරිස් විසින් අඛණ්ඩ ව සිදු කරනු ලැබූ බව, නැකැත් බැලීම, කප් සිටුවීම ඒ සඳහා කිරි ගසක අතු සොයා-ගැනීම (විශේෂයෙන් ළපටි කිරි ගසක) දිය කැපිල්ල යන සාම්ප්‍රදායික සිරිත් විරිත්වලින් පැහැදිලි වේ. විශේෂයෙන් වර්ෂාව ලබාගැනීමේ අරමුණින් මෙය සිදු වේ. එසේ ම මල් පූජා කිරීම, නගරය හා මඟ දෙපස අලංකාර කිරීම, දළදා කරඬුව කිලිවලින් තොර වූ උස් ස්ථානයක තැන්පත් කිරීම, සරසන ලද රථයක් ශුභ ලක්ෂණ ඇති ඇතකු ලවා ඇදගෙන යාම, ආදිය ද මහනුවර රාජධානිය තුළ සලසා පෙරහැර සම්බන්ධයෙන් පැවති සාම්ප්‍රදායික වත්-පිළිවෙත් ලෙස සඳහන් කළ යුතු ය. දළදා කරඬුව ගෙනයන අසලින් පිරිත් දේශනා කිරීම, කරඬුවට පිරිත් පැන් ඉසීම ආදියත් බුදු දහමට පැවති දැඩි බැඳීම හා විශ්වාසය තහවුරු කරයි.

දළදා පෙරහැරෙහි සැකැස්ම හෝ ස්වරූපය පිළිබඳ ව සලකන විට දේව සංකල්පයට වැදගත් තැනක් ලබා දී ඇත්තේ කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රඩු දවස ප්‍රථමයෙන් ම දේවාලය පෙරහැරට දළදා පෙරහැර එක්වීම නිසා විය හැක. නොක්ස් විස්තර කරන අන්දමත්, ඩේවි විස්තර කරන අන්දමත් වර්තමාන තත්ත්වයත් අතර එතරම් ම වෙනසක් දක්නට නොලැබෙන බව සංසන්දනාත්මක ව අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පැහැදිලි වේ.

පෙරහැර චාරිත්‍ර පිළිබඳ ව පොදුවේ දැක්විය හැකි පරිදි ප්‍රථමයෙන් පෙරමුණේ රාළ ලේකම් මිටියත් රැගෙන ඇතු පිට ගමන් කරයි. ඉන් පසු ව ගජනායක නිලමේ ඇත් කොඩියත් රැගෙන රජු ගේ ඇත් බල සේනාවේ ශක්තිය විදහා-පාමින් ගමන් කරයි. තෙවනුව තුවක්කු නිලමේ ඔහුට අයත් මහ කොඩියත් සමඟ ගමන් ගනී. අනතුරු ව සතරකෝරළයේ දිසාවේවරුන් හා එම කෝරළයට අයත් ඉරහඳ කොඩියත් සමඟ නැට්ටුවන් හා ගයන්නන් ඇතුළු පිරිසකි. ඒ සමඟ ම නුවර රාජධානියේ විවිධ ප්‍රදේශවලට අයත් කොඩි ද, විවිධ ප්‍රධානීන් ද ගමන් කරනු ඇත. සිංහ සමඟ සත් කෝරළයේ වැසියෝද, සිල්ක් කෙඩිය සමඟ සබරගමුව වැසියෝද, හංස කොඩිය සමඟ ඌවේ වැසියන්ද, සුදු කොඩිය සමඟ මාතලේ වැසියෝද, භේරුණ්ඩ පක්ෂියා ඇතුළත් කොඩිය සමඟ තුම්පනේ වැසියෝද, මයුර කොඩිය සමඟ වලපනේ වැසියෝද, නෙලුම් මල් කොඩිය සමඟ උඩපාලත වැසියෝද, ගජසිංහ කොඩිය සමඟ

නුවර කලාවිය වැසියෝද,කොටියා කොඩිය සහිත වෙල්ලස්සේ වැසියෝද, ගිරවා ගේ කොඩිය සහිත බිංතැන්නේ වැසියෝද, වලහාගෙ කොඩිය සහිත තමන් කඩුවේ වැසියෝද, ඉන් පසු ව දළදා වහන්සේ දිය වඩන නිලමේ සහිතව දළදා මාළිගාවේ පිරිවර ද, මල්වතු අස්ගිරි භික්ෂූන් වහන්සේලා ද ගමන් කරති. ඉන් පසු ව නාථ දේවාභරණ සහිත නාථ දේවාලයේ පෙරහැර ද, විෂ්ණු දෙවියන් ගේ ආභරණ සහිත ව විෂ්ණු දේවාලයේ පෙරහැර ද, කතරගම දෙවිඳු ගේ ආභරණ සහිත කතරගම පෙරහැර ද, පත්තිනි දෙවියන් ගේ ආභරණ සහිත ව පත්තිනි දේවාලයේ පෙරහැර ද පමන් ගනී, පසු ව රට නමින් හඳුන්වන ප්‍රදෙශවල රටේ මහත්වරුන් සමඟ වැසියන්ද ප්‍රධාන මධ්‍යස්ථානය නියෝජනය වන පරිදි ඇත්කඳ ලිහිණියා දරන කොඩිය සහිතව මහ ලේකම් සහ ඔහු ගේ පෙරහැර ද, නිල් සිල්ක් කොඩිය සහිත ව නානායක්කාර නිලමේ ගේ පිරිසක් ද, අතපත්තු නිලමේ ගේ, වෙඩික්කාර නිලමේ ගේ, වඩන තුවක්කු නිලමේ ගේ පරිවර හා සමඟ පෙරහැරේ ගමන් ගන්නා අතර, අවසාන වශයෙන් රාජ සභාවේ ඇමතිවරුන් දෙදෙනකු ඇතුළු යටත් නිලධාරින් හා ඔවුන් ගේ පිරිවර ද ගමන් කරනු ඇත. මේ පෙරහැර තුළ සමස්ත උඩරට රාජධානියේ කීර්තිය, ඓශ්වර්යය, බලය හා ශක්තිය ප්‍රදර්ශනය කිරීමක් සිදු වේ. මුලින් ම ගමන් කරන පෙරමුණේ රාළ නුවර රාජධානියේ ලේකම් මිටිය ගෙනයාමෙන් අර්ථවත් වනුයේ රාජධානිය තුළ නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රමය මෙන් ම ඉඩකඩම් පරිහරණය කිරීමේ ක්‍රමය හඳුන්වා දීම යි. එම ලේකම් මිටියෙහි නිලමෙවරුන්ට, රදළවරුන්ට, රටේ මහත්වරුන්ට ප්‍රදානය කරන ලද නින්දගම් හා වෙනත් අන්තර්ගතයන් ඇතුළත් වේ. එසේම වෙහෙර විහාර සඳහා වෙන් ව තිබූ විහාරගම්, දේවාලගම් හා ගබඩාගම් පිළිබඳ විස්තරයක් ද මෙයට අයත් ය. එසේ ම අර්ථක්‍රමය බෙදී පැවති ආකාරය ද, එහි අයිතිය රජතුමා වෙත පැවරී තුබූ අකාරය ද මෙසේ ප්‍රදර්ශනය කිරීමට කටයුතු සංවිධානය වී තිබුණි. තවද දේශපාලන වශයෙන් ඒ ඒ ප්‍රදේශවල බලශක්තිය පෙරහැරේ දී ජනතාවට ප්‍රදර්ශනය කිරීම අනිවාර්ය කාර්යයක් විය. නුවර රාජධානිය තුළ රජු ගේ ආධිපත්‍ය ව්‍යාප්ත වූ ප්‍රදේශ ප්‍රදර්ශනය කිරීම සඳහා ඒ ඒ පළාත්වල ප්‍රධානීන් ද රට වැසියන් ද ඇතුළු ව ගමන් කිරීම උඩරට රාජ්‍යයේ බලය ව්‍යාප්ත වූ ආකාරය පිළිඹිබු කරන්නකි. දේශපාලනික ක්‍රියාවලිය තුළ ආර්ථික ක්‍රියාදාමයේ සුවිශේෂී ලක්ෂණ හොඳින් කැපී පෙනේ. පෙරහැර මඟින් සශ්‍රීකත්වය සංකේතවත් කිරීම මෙයට ම ආවේණික වූවකි. විශේෂයෙන් ම දිය කැපීමේ මංගල්‍යයෙන් සංකේතවත් කරන්නේ ජලය සමඟ සමෘද්ධිය ළඟා කරගැනීමයි. මෙය සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමයක් වුව ද, ආර්ථිකමය

පෝෂණයක් උදෙසා ජලය අත්‍යවශ්‍ය වන බව අමතක නොකළ යුතු ය. ඇතැම්හු දිය කැපීමේ මංගල්‍යය විවිධ ජනප්‍රවාද අනුස්මරණය කිරීම සඳහා යොදාගත් බව පෙන්වා දෙති. සුර අසුර යුද්ධයේ දී අසුරයන් පරදවා සුරයන් ජය ගැනීමෙන් අනතුරු ව විෂ්ණු දෙවියා ඔහු ගේ කඩුව සේදීම දියකැපීමෙන් අනුස්මරණය වේ යැ යි සමහරු විශ්වාස කරති. ගජබාහු රජතුමා සොළී රජු පරාජය කිරීමට මුහුදේ දිය දෙබෑ කරගෙන ගිය කථාපුවත අනුස්මරණය කිරීම පිණිස සිදු කරන්නක් බව තවත් විශ්වාසයකි. ඍග් වේදයේ දැක්වෙන ඉන්ද්‍ර දෙවියා විසින් වෘත්‍ර නම් යක්ෂයා විසින් අවහිර කොට තිබූ ජලය මුදා හැරීම මෙයින් සංකේතවත් කෙරෙන බව තවත් මතයකි. කෙසේ වෙතත් මේ දිය කැපීම සම්බන්ධයෙන් දෙන ආදර්ශය වනුයේ යහපත් බලවේග හා අයහපත් බලවේග අතර ගැටුම් ඇති වන අවස්ථාවල දී යහපත් බලවේග ජයගන්නා ආකාරය පෙන්නුම් කරයි.

ඇසළ පෙරහැර යනු ජාතික උත්සවයකි. සමස්ත ජාතියේ ම ව්‍යුහාත්මක ලක්ෂණ මේ පෙරහැරින් පෙන්නුම් කිරීමට උත්සහ දරා ඇත. උඩරට රාජධානියේ සුවිශේෂී ලක්ෂණය වූයේ සමාජය කුල භේදයෙන් කොටස් කර තැබීම යි. මෙම කුල විෂමතා සංකල්පය ඇසළ පෙරහැර තුළින් ප්‍රදර්ශනය වීම ද විශේෂයකි. මෙය ආගමික උත්සවයක් වුව ද සමස්ත සමාජයේ සංස්කෘතික ව්‍යුහය ප්‍රබල ලෙස අන්තර්ගත වී තිබේ. ඒ අනුව සමාජයේ විවිධ කාර්යයන්හි නියුක්ත වූ ප්‍රභූපන්තින් හා කුලීන ජනතාව මෙකී පෙරහැරට සම්බන්ධ කරනුයේ තමන්ගේ කුලය අනාවරණය වන පරිද්දෙනි. මේ අනුව රජු, රදළවරුන්, නිලමෙවරුන්, රටේ මහත්වරුන්, විදානේවරුන්, ගම්පතීන් හා පහත් කුලවලට අයත් ජනයා අතර පැහැදිලි වෙනසක් නිරූපණය වේ. බෙරකරුවන්, තම්මැට්ටම් කරුවන්, නැට්ටුවන්, පාවඩකරුවන්, පන්දම්කරුවන්, කසකරුවන් ආදීහු ද සාමාන්‍ය ජන සමාජය නියෝජනය කරති. රදළවරුන් ගේ බලය ප්‍රදර්ශනය කිරීමේ අවස්ථාවක් ලෙස මෙය හැඳින්විය හැක. දියවඩන නිලමේ හා බස්නායක නිලමේ ඉතා උදාර ඇඳුමෙන් සැරසී, ඓශ්වර්යවත් ලෙස ගමන් ගනිති. පෙරහැරේ රාජකාරි කිරීම සඳහා බෙරවා, පනික්කි ආදි නම්වලින් හැඳින්වූ පිරිසක් වෙති. බෙරවා නමින් හැඳින්වූ කුලයෙහි වගකීම්භාරය වනුයේ පෙරහැරට බෙරවාදනය සැපයීම යි. දළදා මාළිගාවට සේවය කිරීම සඳහා, මහා පනික්කියා නම් පුද්ගලයකු යටතේ බෙර ගැසීම සඳහා වෙන්වූ පිරිසක් මාලගම්මන නම් ගමේ විසූ බව සඳහන් වේ. ඔවුහු පෙරහැර නොපවත්වන කාලවල ද දළදා මාළිගයේ සේවය කිරීමට බැඳී සිටියහ.

දළදා මාළිගයේ පාරම්පරික රාජකාරිය කිරීම සඳහා ගම් දහයක් වෙන් කර තුබූ බවට සාධක ඇත. එනම් කිතුල්පේ, මුංවතුගොඩ, කළුගමුව, පිල්ලිගල්ල, අලපලාවල, රදගොඩ, ඒදඬුවාව, අලදෙණිය, පිටිගොඩ හා අංගොඩ යි. ගුරුදෙණිය ද මෙ සඳහා සම්බන්ධ වී තිබුණි. මෙම ගම් දහයේ සාමාජිකයන් ගේ කාර්යයන් නිසිපරිදි ඉටු කිරීම සඳහා විදානේවරයකු පත් කර තිබුණි. එසේ ම මාළිගාවේ රෙදි සේදීම සඳහා රද කුලයට අයත් පිරිසක් වෙන්ව සිටියහ. පෙරහරේ පාවඩ එළිම ද මේ කුලයට අයත් විය. මේ කාර්යයන් සඳහා වර්තමාන තත්ත්වය ද මෙසේ ය. මේ අනුව නිගමනය කළ හැක්කේ උඩරට සමාජය කුල භේදයෙන් වෙන් ව පැවති ස්ථරායනයක් මත පදනම් වූ එකක් බව යි. වාර්ෂික ඇසළ පෙරහැරෙන් එදා වගේ ම අදත් එහි ලක්ෂණය මනා ලෙස ප්‍රදර්ශනය වීම විශේෂත්වයකි.

ආගමික වශයෙන් බුද්ධ සංකල්පය හා දේව සංකල්පයත්, රාජ සංකල්පයත් සම්මිශ්‍රණය වූ ජාතික උත්සවයක් ලෙස මෙය හැඳින්වීමට තරම් වූ සාධක ඇසළ පෙරහැර තුළ පවතින බව පෙන්වාදිය හැක. බුදුන්ගේ ශාරීරික වස්තුවක් වූ දන්ත ධාතූන් වහනසේට පුද පූජා පැවැත්වීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් මේ පෙරහැර පවත්වනු ලැබේ. පෙරහැරේ ප්‍රකාශිත තේමාව එය බව සත්‍යයකි. එහෙත් එහි අන්තර්ගතය දෙස විමර්ශනාත්මක ව බලන විට මූලික වශයෙන් රජු ගේ බලය ප්‍රදර්ශනය කිරීමේ එක් අවස්ථාවක් ලෙස මෙය පෙන්වාදිය හැක. මුල් කාලයේ රජතුමා සිය පිරිවරත් සමග ගමන් කළ බවට සාධක තිබේ. ඔහුට සම්බන්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා හා රදළවරුන් ද මෙහි ගමන් කොට ඇත. ඉන් පිළිබිඹු වන්නේ රාජ්‍ය පාලනය සඳහා වෙන්වූ පිරිස් මේ පෙරහැරේ ම මහ ජනතාවට ප්‍රදර්ශනය කිරීමට ගත් ආයාසයක් ද යි සිතේ. අලි ඇතුන් යොදා ගැනීම ද, පෙරහැරේ උදාරත්වය හා ඓශ්චර්ය පෙන්නුම් කිරීමට ගත් ප්‍රයත්නයක් බව පැහැදිලි ය. බුදුන්වහන්සේ ගේ පූජනීයත්වය විදහා-පාමින්, රජු ගේ බලය ඊට ඇතුළත් කර-ගනිමින් සකස් වන මේ පෙරහැර් දේව සංකල්පය ද සංකලනය කොට තිබේ. දේව වන්දනාව අනිවාර්ය කරුණක් බව මෙයින් පැහැදිලි වේ. මෙරට ආරක්ෂා කරන්නේ යැ යි විශ්වාස කරනු ලබන නාථ, විෂ්ණු, කතරගම, පත්තිනි යන දෙවිවරුන් මේ පෙරහැරට එක් කරගැනීමෙන් ගම්‍ය වන්නේ බුද්ධ ශාසනයත්, රාජ්‍ය පාලනයත්, රැක ගැනීමට දේව අනුග්‍රහය අනිවාර්යයෙන් ම අවශ්‍ය බව රටවැසි ජනතාවට ඒත්තු ගැන්වීම යි. නුවර යුගයේදී අවලෝකිතේශ්වර වන්දනාව නාථ වන්දනයත් සමග සම්මිශ්‍රණය වී පැවති බවට සාධක තිබේ. එබැවින්

මේ පෙරහැර සංකීර්ණයේ පළමු ව දළදා වහන්සේ ගේ පෙරහැර ගමන් ගන්නා අතර, දෙවනුව නාථ දෙවිඳුන් ගේ පෙරහැර ගමන් කිරීමට සකස් කිරීම වැදගත්කොට සැලකිය හැකි ය. නාථ දෙවිඳු මතු බුදු වන අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්වරයා වශයෙන් පිළිගෙන තිබුණු නිසා බුදුන් වහන්සේ ගේ පෙරහැරට දෙවැනි ව සම්බන්ධ කර තිබණි. ඉහත පරිච්ඡේදයක සඳහන් කරන ලද අන්දමට රොබට් නොක්ස් ඔහුගේ විස්තරයෙහි පෙරහැර ආරම්භයේ දී දේව වන්දනාවට ප්‍රමුඛ ස්ථානයක් දී තිබුණ ද, එය ක්‍රමයෙන් මේ ආකාරයට පරිවර්තනය වූ ආකාරයක් දක්නට හැකි ය. ලෝක ආරක්ෂක දෙවියා වශයෙන් විෂ්ණු දෙවිඳු ගේ පෙරහැර තෙවනුව සම්බන්ධ කර තිබේ. ලක්දිව බුදු සසුන ආරකෂා කරන විෂ්ණු දෙවිඳු හා උපුල්වන් දෙවිඳු මහනුවර අවධිය වනවිට එකම දෙවියෙකු වශයෙන් පිළිගැනිමට ලක්වී තිබේ. උපුල්වන් දෙවිඳු සතරවරම් දෙවිවරුන්ගෙන් කෙනෙකි. එම නිසා විශ්ණු ද බුදු සමයට ඍජු ව ම සම්බන්ධ කරගෙන තිබිණි. කතරගම හා පත්තිනි දෙවිඳු ද බුදු සසුන ආරක්ෂා කරන්නන් වශයෙන් පිළිගෙන තිබුණු නිසා පෙරහැරේ අවසාන කොටසේ එකී දෙවිවරු සම්බන්ධ පෙරහැරවල් ද ගමන් කිරීමට සලසා තිබුණි. මේ අනුව බලන විට නුවර අවධියේ පැවති දේව සංකල්පය හා බුද්ධ හා රාජ්‍ය සංකල්පයත් සමග සම්මිශ්‍රණය වී පැවති බව මේ පෙරහැරෙන් අනාවරණය වේ.

එසේ ම නුවර යුගයේ දී රජවරුන්, රදළවරුන් හා වෙනත් කුලවල ජනයා භාවිතා කළ ඇඳුම් පැළඳුම්වලින් ද බොහෝ විට ඔවුන් ගේ කුලය නිරූපණය වන බව පැහැදිලි ය. ඒ අනුව සිංහල රජවරුන් ගේ සළුපිළි හා ආභරණ දැනට ලැබී ඇති සාධකවලට අනුව මේජර් ජෝන් ඩේවිගේ පර්යේෂණ කෘතියේ එන විස්තරවලට බෙහෙවින් ම සමාන ය. විශේෂයෙන් රජු ගේ ඇඳුම මැණික්කටුව තෙක් දිග ඇති ලොව්ච්චිය හා මන්තය සහිත හැට්ටයකින් හා වළලුකර තෙක් දිග ඇති අගින් රැළි කරන ලද බුරුල් කලිසමකින් ද යුක්ත වන අතර බඳ වෙලුම් පටියකින් හා අටමුළු ඔටුන්නකින් ද අලංකාරවත් පාදුකාවලින් ද යුක්ත වේ. මීට අමතර ව මගුල් කඩුව මුතුකුඩය ද මීටම බොහෝවිට සම්බන්ධ ය. එසේම නිලමේවරුන් සුදු හා නිල් හැට්ටයකින් උඩුකය වසා සිටි අතර සුදු වස්ත්‍රයක්, රතු හෝ නිල් බඳ වෙලුමක් රිදී සිරියක් ඉනෙහි ගසා සිත්තම් කළ සැරයටිය ද අතැති ව සිටි බව නොක්ස් විස්තර කරයි. අදිකාරීවරු තුප්පොට්ටිය හා විසිතුරු හවඩි පටකින් ඉන සරසා මන්තය සහිත හැට්ටයකින් හැඩවූහ. එසේ ම නිලමේවරුන් ද මීට සුළු වෙනස්කම් සහිත ඇඳුමක් ඇන්ද බවත්, සුළු නිලධාරීන් තුප්පොට්ටිය

ඇඳ රෙදි කඩකින් ඉන වෙලා උඩුකය නග්නව තබා වට තොප්පිය ලා ගත් බව සඳහන් ය. තව ද ඉදිරියට බොත්තම් යෙදූ හැට්ටයක් රවුම් හෝ හතරමුළු තොප්පියක් ද නිලමේවරුන් භාවිතා කර තිබේ. බොහෝ විට ඇඳුම් එක සමාන වුව ද සුළු හැඳිනගැනීමෙන් ආවේනික ලක්ෂණ තිබුණ බව හිස් පළඳනා ආදියෙන් පෙනේ. විශේෂයෙන් මල්ගස වෙනුවට බොරලය යොදන ලද හතරමුළු තොප්පියක් නිළමේවරුන් හා රජ මාළිගාවේ නිලධාරීන් විසින් පළඳන ලදි. ලෝච්චිය සහිත (මුදුනෙහි) තොප්පිය අදිකාරම්වරුන්ට ද, මල් ගස යෙදූ තොප්පි මාම් පිටියේ බණ්ඩාරලාට ද පමණක් සීමා විය. එසේ ම සාමාන්‍ය පුරුෂයන් ගේ උඩුකය ඇඳුම සරල හැට්ටයකට හා යටි කය සරුවාලයකට සමාන වස්ත්‍රයකි. කුලවත් වැසියන් ගේ හිසෙහි රතු හිස් පළඳනාවක් පළඳින ලදී. කර්ණාභරණවලින් සැරසේ. ඇත්දත්, රිදී හෝ රන්වන් මිටියක් සහිත සිරි ඉනෙහි ගසා සිටී. පහත් කුලවල ජනයා හැඳගත්තේ ඉඟටිය ඔස්සේ දැවටු කුඩා රෙදි කඩක් පමණි. බඩල්, වඩු වැනි සමහර කුලවල ජනයා සමහර විට උඩුකය වසාසිටී. එහෙත් බඩහැල, රදා, හකුරු, බෙරවා, පදු, කින්නර යන කුලවල ජනයාට උඩුකය වැසීම තහනම් විය. බොහෝ විට අසනීප තත්ත්වයක දී හැර ඔවුන් මේ ස්වරූපයෙන් ම සිටිය යුතු විය. කාන්තාවන් ද කුලීන හා කුලහීන වශයෙන් ආභරණ හා වස්ත්‍ර සඳහා ආවේණික ගුණාංගයන් ගෙන් සැරසීම අත්‍යවශ්‍ය විය.

සමකාලීන සංස්කෘතික ක්‍රියාදාමය ඔපවත් කරන ඇඳුම් පැළඳුම්-වලින් යුක්ත වූ පිරිස් සාම්ප්‍රදායික ජන සමාජයන්ට ආවේණික වූ පරිද්දෙන් ම සැරසී සිටිය අතර මෙවැනි ජාතික උත්සවයක දී පවා එම නීති රීති වෙනස් නොකළ බවක්, දළදා පෙරහැර සම්බන්ධ ඇඳුම් පැළඳුම් අධ්‍යයනයෙන් පැහැදිලි වේ. ඇඳුම් ආයිත්තම් පිළිබඳ විස්තරය හා පෙරහැර ආශ්‍රිත ඇඳුම් පැළඳුම් පිළිබඳ සාපේක්ෂ අධ්‍යයනයේ දී සාම්‍යත්වයක් දක්වන බවක් පෙනේ. විවිධ කුල තරාතිරම් පැහැදිළි ව ම, නියෝජනය වීමක් හා ප්‍රදර්ශනයක් සිදු වන බව පැහැදිළි ය.

තව ද, දළදා පෙරහැර ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් තුළින් සමාජීය විවිධත්වය හා විෂමතාව පිළිබිඹු කරයි. විශේෂයෙන් ම සාම්ප්‍රදායික නර්තන ශිල්පීන්, ශිල්පිනියන් හා බෙර වයන්නන් ගේ දායකත්වය ඒ සඳහා ම සුවිශේෂිවූ කුලවලට හැර සෙසු ඒවාට හිමි නො වී ය. පාවඩ දැමීම ආදිය රදා කුලවල වැසියන් සඳහා ම වෙන් විය. කොඩි, සේසත් ගෙනයාම ආදියත් සාමාන්‍ය ජනයාට ම ආවේණික වූ අතර මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කිරීම වෙනුවෙන් නිලමෙවරුන්, අදිකාරම්වරුන් ආදීන්

ඇපකැප වූ බව ද පෙනේ. කෙසේ වෙතත් නොක්ස් ගේ විස්තරයට අනුවත්, රැල්ෆ් පීරිස් ගේ විග්‍රහයට අනුවත් වර්තමාන ක්‍රමය තුළත් මෙම අනන්‍යතාවන් බොහෝ දුරට දැකිය හැකි ය.

ඉහතින් දක්වන ලද ඇසළ පෙරහැර හා සම්බන්ධ සාම්ප්‍රදායික සිරිත් විරිත් ජන ඇදහිලි, විශ්වාස ආදි සාධක අනුවත් දේශපාලන, ආගමික, සංස්කෘතිකමය ආදි සාධක කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන කල්හිත් දළදා පෙරහැර උඩරට රාජධානිය තුළ පැවති සමාජ ව්‍යුහික ලක්ෂණ සියල්ල ම පාහේ හෙළිදරව් කරන අවස්ථාවක් ලෙස අර්ථ නිරූපණය කළ හැකි ය.

මෙය වඩාත් වැදගත් වන්නේ, ඇඳුම් පැළඳුම්, සිරිත් විරිත්, දේව ඇදහීම, කුල ක්‍රමය හා කාර්යමය සාපලායයන් ආදිය බොහෝ දුරට ඒ අකාරයෙන් මේ දක්වාත් රැකී පැවතීම යි. තත්කාලීන සංස්කෘතික ලක්ෂණ හා ව්‍යුහික ස්වරූපයන් මෙතෙක් දුරට හෝ රැකී පැවතීම පිළිබඳ ව සලකා-බැලීමේ දී ශීඝ්‍රයෙන් විතැන් වන්නාවූ නවීකරණය සමාජ සංකීර්ණයකට සුවිශේෂ වූවක් සේ සැලකිය හැකිය. සංකීර්ණ වූ සංස්කෘතික රටාවක් ඔස්සේ ගමන් කරන්නා වූ වර්තමාන සමාජ රටාවට හා එකී ක්‍රමවේදයට මෙවන් වූ සංස්කෘතිකාංග අතිශය වැදගත් වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

1. අංගුත්තර නිකාය, 1906, I කාණ්ඩය, කොළඹ.
2. කරුණාතිලක, ඒ.ඩී.පී. 1995, සෙංකඩගලපුර ඉතිහාසය, මහනුවර.
3. කුමාරස්වාමි, ආනන්ද. 1962, මධ්‍යකාලීන සිංහල කලා, කොළඹ.
4. කුඹුරුගමුවේ වජිර හිමි, 1983, දළදා ඉතිහාසය හා සංස්කෘතිය, කොළඹ.
5. දඹදෙණිය අස්න, 1971 (සංස්). ඩී.ඩී.රණසිංහ, දෙල්තොට.
6. පීරිස්, රල්ෆ්, 1964, සිංහල සමාජ සංවිධානය, කොළඹ.
7. මහාවංසය, 1959 (සංස්) ඒ.පී. බුද්ධදත්ත හිමි, කොළඹ.
8 විමලානන්ද, තෙන්නකෝන්. 1964, පුරාවිද්‍යාව හා ඉතිහාසය, කොළඹ.
9. සන්නස්ගල, පුංචිබණ්ඩාර, 1954, දළදා පූජාවලිය, කොළඹ.
10. සෝමරත්න, එච්.ඇම්., 1967, ඩේවි දුටු ලංකාව, කොළඹ.
11. සම්පාදක වැලිවිටියේ සොර්ත හිමි, සුමංගල ශබ්ද කෝෂය I වන හා II කාණ්ඩය, කොළඹ.

1. Knox,R. 1681, An Historical Relation Island of Ceylon, Glasgow.
2. Steward Julian. 1955, The theory Culture Change, Urbana.
3. Senaviratne, H.L., 1978, Rituals of the Kandyan State, New york.
4. Tylor, E.B., 1971 (Originally Published 1873), Primitive Culture, London.

කලා සඟරාව

ත්‍රෛමාසිකය

ශ්‍රී ලංකා කලා මණ්ඩලයේ ප්‍රකාශනයෙකි.

61-62 වැනි කලාප 2005 ජූලි-ඔක්තෝබර්

සංස්කාරක මණ්ඩලය

මහාචාර්ය වෝල්ටර් මාරසිංහ (ප්‍රධාන සංස්කාරක)

ඩී. එම්. කරුණාරත්න

ශ්‍රී ලංකා කලා මණ්ඩලය,
ජාතික කලා භවන,
ආනන්ද කුමාරස්වාමි මාවත,
කොළඹ - 07.